

Marian Paździor

Konkurs na opracowania z dziedziny ochrony zabytków i muzealnictwa

Ochrona Zabytków 29/2 (113), 121-127

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROBLEMS CONCERNING UTILIZATION OF ARCHITECTURAL MONUMENTS

Considerable progress in the field of historical monuments protection was made after the Second World War. For various reasons, however, it could not protect many historical buildings from ruin and destruction. In compliance with the instructions given by Prime Minister and Ministry of Culture and Arts, departments where a number of institutions took charge of various historical buildings (especially the department of agriculture) remarkably increased their expenditures on repairs of historical monuments being in administration of their field branches. General Conservator of Monuments initiated a new form of protection of Polish cultural property: he suggested that historical buildings might be taken over by various institutions and adapted to their needs. As a result of this suggestion 140 historical buildings have been taken over so far. The next form of popularization of patronage by various institutions over the monuments was a competition for the best tenant of historical buildings organized in 1975.

The jury awarded prizes and diplomas to 16 institutions patronizing historical buildings. First prize was awarded to the State Centre of Domestic Animals

Insemination in Karczów, Voivodship of Opole, for repairs and adaptation as well as for the best keeping of the palace and garden complex from the turn of the 17th century, the Centre overhauled the palace at its own charge. Second prize was won by Gultowy State Farm, Voivodship of Poznań, for repairs, preservation, interior decorations, adaptation and outfit of the palace from the end of the 18th century at its own charge. Third prize was awarded ex aequo to the Institute of Zootechnics in Cracow (the Zator Section in Zator, Voivodship of Bielsko Biala) and to the Preventive and Sanatorium Treatment Centre in Moszna, Voivodship of Opole, for saving and adaptation of historical buildings according to conservation rules. Moreover, the jury awarded the social protector of historical monuments who in 1975 took care of the ruined Tower in Chojna and overhauled it at his own charge.

The above-mentioned forms of historical monuments protection will be carried on and popularized by the Board of Museums and Protection of Historical Monuments.

MARIAN PAŹDZIÓR

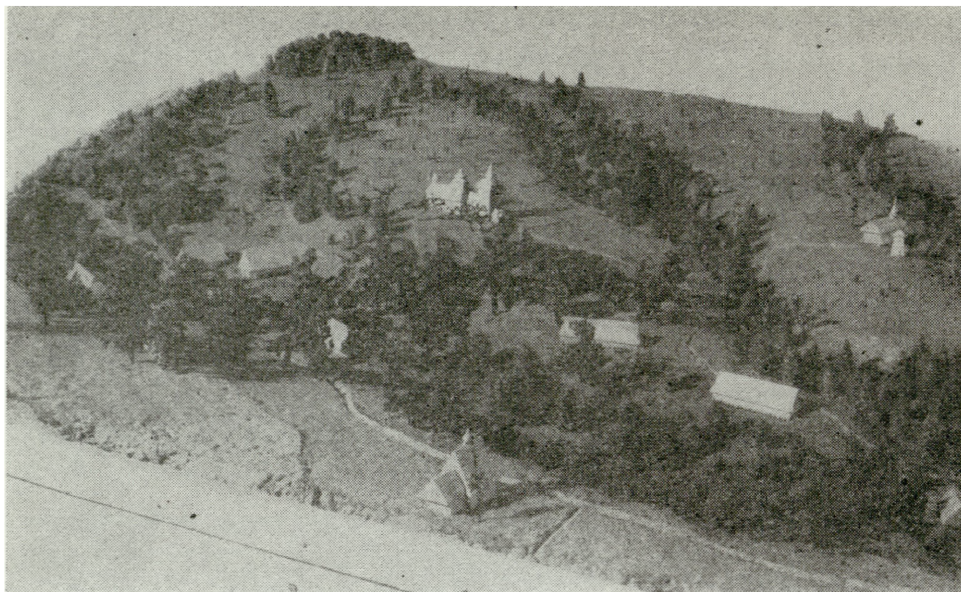
KONKURS NA OPRACOWANIA Z DZIEDZINY OCHRONY ZABYTEKÓW i MUZEALNICTWA *

Celem konkursu było zainteresowanie studentów i młodej kadry naukowej problematyką ochrony zabytków i muzealnictwa przez podejmowanie tematów przyczyniających się do rozwoju nauki i popularyzacji w tym zakresie lub dających propozycje konkretnych rozwiązań praktycznych, dostosowanych do współczesnych potrzeb. Drugim motywem była zachęta do specjalizowania się w zagadnieniach muzealnictwa i ochrony zabytków na użytek aktualnie wykonywanej lub przyszłej pracy w odpowiednich instytucjach.

Konkuresem zostały objęte prace projektowe z zakresu urbanistyki, planowania przestrzennego, rewaloryzacji zabytkowych założeń miejskich i wiejskich, adaptacje obiektów zabytkowej architektury i budownictwa dla potrzeb współczesnych, architektury muzealnej, sprzętu wystawienniczego i wyposażenia wnętrz muzealnych, rewaloryzacji parków i ogrodów zabytkowych; prace naukowe w różnych dziedzinach nauki a dotyczące problemów ochrony zabytków i muzealnictwa oraz popularyzatorskie dotyczące tychże problemów. Minister

* W pierwszej połowie czerwca 1975 r. Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki rozesłał do wszystkich zainteresowanych instytutów naukowych, uczelni, muzeów i innych placówek zaproszenie do wzięcia udziału w konkursie na najlepsze prace magisterskie, doktorskie i inne opracowania naukowe a także popularnonaukowe, dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa. Przedmiotem konkursu były prace publikowane bądź też w maszynopisie,

ukończone w roku kalendarzowym 1974; wyjątkowo dopuszczono prace wykonane w latach 1971—1973. Regulamin przewidywał następujące terminy: w 1975 r. — do dnia 15 października złożenie prac, do dnia 30 listopada ogłoszenie wyników konkursu; w następnym latach — do dnia 1 marca każdego roku składanie prac, zaś do dnia 1 czerwca ogłoszenie wyników konkursu.

1. Studencka wioska skansenowska w Łopience. Makieta do planu zagospodarowania

1. A student skansen-type village in Łopienka. A model of layout

kultury i sztuki powołał jury w składzie: przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki i Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Ośrodka Dokumentacji Zabytków, Komitetu Nauk o Sztuce oraz Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk. Przewodniczącym jury jest każdorazowo Generalny Konserwator zabytków — dyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków.

Nagrody i wyróżnienia są przyznawane w trzech kategoriach prac — projektowych, naukowych i popularyzatorskich.

Konkurs w 1975 r. przyniósł dość obfity plon; ujawnił przy tym wiele dziedzin nauki żywo zainteresowanych problematyką ochrony zabytków i muzealnictwa.

Ogółem wpłynęło 77 prac. W grupie prac naukowych rozpatrzono 46 opracowań, projektowych — 14, poplarnonaukowych — 17; 3 prace zostały wyeliminowane. Pośród zgłaszających prace były zarówno instytucje, jak i osoby prywatne. Między innymi przesłały prace konkursowe: Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk — 1, Politechnika Krakowska — 1, Politechnika Rzeszowska — 2, Politechnika Warszawska — 8, Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu — 5, Katedra Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie — 7, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie — 5, Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych w Gdańsku — 4, Państwowe Przedsiębiorstwo Pracowni Konserwacji Zabytków — 10, Stowarzyszenie Historyków Sztuki — 4, Śląski Instytut Naukowy — 1, Instytut Turystyki w Szczecinie — 1. Jury konkursu, po odbyciu czterech posiedzeń (31.X, 12.XI, 25.XI, 3.XII — 1975 r.), na których zapoznało się z opiniami i recenzjami rozpatrywanych prac, postanowiło przyznać nagrody i wyróżnienia Generalnego Konserwato-

ra Zabytków następującym autorom: w dziale prac naukowych — nagrodę dr. Jerzemu Fryczowi za pierwsze, kompleksowe i gruntowne opracowanie historii początków konserwatorstwa polskiego w książce pt. *Restauracja i konserwacja zabytków architektury w Polsce w latach 1795—1918*, PWN, Warszawa 1975; — nagrodę dr. Henrykowi Kondzieli za kompleksową analizę procesu rewaloryzacji Starego Miasta w Poznaniu w książce pt. *Stare Miasto w Poznaniu*, Poznań 1971;

— nagrodę inż. Henrykowi Jaworowskiemu, dr. Irenie Popławskiej, mgr. inż. arch. Wacławowi Baldowi za podjęcie ważnego i trudnego tematu oraz konkretne zastosowanie nowych metod wyznaczania stref ochrony konserwatorskiej, stanowiące punkt wyjściowy do dalszych opracowań, w artykule pt. *Łódź — zabytkowy układ przestrzenny. Ocena wartości*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, t. XVIII, z. 2, 1973;

— nagrodę dr. Janowi Piotrowi Pruszyńskiemu za podjęcie tematyki — dotychczas niedostatecznie uwzględnianej w badaniach prawniczych — w pracy doktorskiej pt. *Problemy prawne ochrony zabytków nieruchomości*, wykonanej w Instytucie Nauk Prawnych PAN;

— nagrodę dr. Janowi Bujakowi za cenny wkład do badań nad historią muzealnictwa polskiego w książce pt. *Muzealnictwo etnograficzne w Polsce do 1939 r.*, PWN, Warszawa — Kraków 1975;

— nagrodę dr. Janowi Tajchmanowi za podjęcie tematu przydatnego w bezpośredniej praktyce konserwatorskiej w pracy doktorskiej pt. *Nowożytna stolarka okienna w Polsce w świetle badań Zamku Królewskiego w Warszawie*, wykonanej w Instytucie Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej w 1973 r. pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Rozpę-

dowskiego (druk: „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, t. XIX, z. 4, 1974;

— nagrodę mgr. Janinie Mazurkiewicz za u-systematyzowanie i wyczerpujące opracowanie katalogu zasobów biograficznych w Polsce w pracy pt. *Muzea i zbiory biograficzne w Polsce*, wykonanej na Podyplomowym Studium Muzeologicznym na UMK w Toruniu pod kierunkiem prof. dr. Kazimierza Malinowskiego;

— nagrodę dr. Januszowi Krause za wysoki poziom naukowy i bezpośrednią przydatność w praktyce konserwatorskiej pracy doktorskiej pt. *Badania nad usuwaniem produktów korozji z powierzchni zabytkowych obiektów żelaznych*, wykonanej w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu w 1974 r. pod kierunkiem prof. dr. Wiesława Domaśłowskiego;

— nagrodę mgr. Tadeuszowi Boruchowi za nowatorski charakter przeprowadzonych badań w pracy magisterskiej pt. *Technika i technologia miniatury i inicjałów w inkunabulach ze zbiorów biblioteki OO. Karmelitów na Piasku w Krakowie*, wykonanej na Wydziale Konserwacji Dzieł Sztuki ASP w Krakowie w 1975 r. pod kierunkiem doc. dr. Władysława Ślesieńskiego;

— wyróżnienie mgr. Marii Sulimierskiej-Laube za pogłębienie problematyki naukowej i trafność analizy historycznej, dającej podstawy do właściwych rozwiązań projektowych w dokumentacji historyczno-architektonicznej pt. *Kościół p.w. NMP i Św. Michała w Łasku*, wykonanej w Oddziale Warszawskim PP PKZ w 1974 r.;

— wyróżnienie dr. Ryszardowi Mazurowskiemu za nowatorskie ujęcie trudnego tematu ratownictwa archeologicznego i opracowanie metody znajdującej zastosowanie zwłaszcza na terenach wielkiej inwestycji w pracy doktorskiej pt. *Podstawy wnioskowania o stopniu zniszczenia stanowisk archeologicznych w oparciu o analizę wskaźnikową badań powierzchniowych*, wykonanej w IHKM PAN w 1974 r. pod kierunkiem doc. dr. hab. Tadeusza Wiślańskiego;

— wyróżnienie doc. dr. inż. arch. Andrzejowi Lechowi Zdzienickiemu za nowatorskie ujęcie problematyki przystosowania obiektów zabytkowych do ruchu turystycznego w pracy doktorskiej pt. *Zabytkowe zespoły architektoniczne jako obiekty masowej turystyki na przykładzie Łańcuta*, wykonanej na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej pod kierunkiem prof. dr. Wiktora Zina w 1972 r.;

— wyróżnienie mgr. Andrzejowi Fedorowiczowi za opracowanie nowej metody przenoszenia malowideł ściennych w pracy magisterskiej pt. *Opracowanie metody zdjęcia XIX-wiecznego malowidła ściennego w celu odsłonięcia wystroju renesansowego w pomieszczeniach I p. przy ul. Floriańskiej 13 w Krakowie*, wykonanej na Wydziale Konserwacji Dzieł Sztuki ASP

w Krakowie pod kierunkiem doc. dr. Władysława Zalewskiego;

— wyróżnienie mgr. Romanowi Nielubszycowi za cenny przyczynek do znajomości warsztatów złotniczych w Polsce w pracy magisterskiej pt. *Jan Gotfryd Schlaubitz — złotnik gdański XVIII w.*, wykonanej w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu pod kierunkiem prof. dr. Kazimierza Malinowskiego;

— wyróżnienie mgr. Ryszardowi Barnasiowi za bardzo staranne opracowanie, uwzględniające wszystkie aspekty problematyki konserwatorskiej, w pracy dyplomowej pt. *Historia starodruku Ewangelie Naprestolnoie*, wykonanej na Wydziale Konserwacji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie pod kierunkiem prof. Tadeusza Tuszewskiego;

— wyróżnienie mgr. Alicji Gerlach-Jósewicz za przyczynek do badań funkcjonalności muzeów w pracy pt. *Wybrane problemy przepustowości turystycznej muzeów*, wykonanej w Instytucie Turystyki w Szczecinie w 1974 r.;

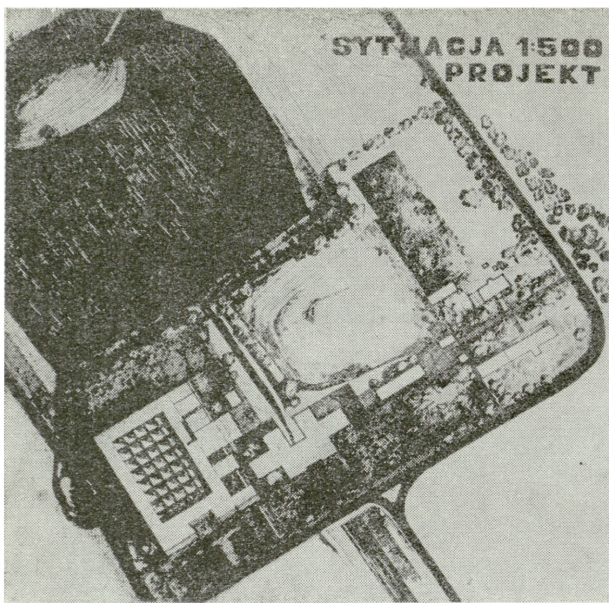
— wyróżnienie inż. arch. Henrykowi Siudero- wi za wnikliwe opracowanie wniosków przyczyniających się do właściwego postępowania konserwatorskiego w badaniach architektonicznych pt. *Warszawa — Młociny, zespół pałacowy Brühla*, wykonanych w Oddziale Warszawskim PP PKZ w 1974 r.;

— wyróżnienie mgr. Kalala Ngandu Tabalay za kompleksowe opracowanie tematu w pracy magisterskiej pt. *Organizacja muzealnictwa w Zairze*, wykonanej w Katedrze Etnografii Słowian UJ w Krakowie pod kierunkiem prof. dr. Mieczysława Gładysza.

W dziale prac projektowych — nagrodę mgr. inż. arch. Bożenie Chmiel za wnikliwe rozwiązanie problemu zachowania wartości kulturowych dziewiętnastowiecznej zabudowy w pracach nad modernizacją Warszawy w *Studium modernizacji kwartatu: Koszykowa — Noakowskiego — Lwowska w Warszawie*, wykonanym w Miejskim Biurze Projektów „Progrim”;

— nagrodę mgr. inż. arch. Aleksandrowi Chylakowi i doc. dr. arch. Teresie Zarebskiej za modelowe studium rewaloryzacji Kalisza pt. *Studium rewaloryzacji Kalisza*, wykonane w Instytucie Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem prof. dr. Wacława Ostrowskiego w 1975 r.;

— nagrodę mgr. inż. arch. Kazimierzowi Górskiemu i mgr. inż. arch. Bratysławowi Wolczyńskiemu za kompleksowe potraktowanie problemu i wyczerpujące postulaty konserwatorskie w pracy pt. *Studium urbanistyczno-konserwatorskie Czerska*, wykonanej w Instytucie Podstaw Rozwoju Architektury Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem doc. dr. hab. Andrzeja Tomaszewskiego w 1974 r.;

2. Muzeum Techniki Zagłębia Staropolskiego. Plan sytuacyjny zagospodarowania

2. The Technical Museum of the Staropolskie District. Layout plan

— nagrodę dr. Krzysztofowi Dumale i mgr inż. arch. Monice Trochym-Cynke za modelowe ujęcie tematu w pracy pt. *Studium rewaloryzacji Chęciny*, wykonanej w Instytucie Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem prof. dr. Wacława Ostrowskiego;

— nagrodę specjalną zespołowi w składzie: mgr Olgierd Łotoczko, Bożena Kosińska, Maria Sołtys, mgr inż. arch. Monika Trochym-Cynke, Jerzy Bogusławski, Roman Gonciarz, mgr inż. arch. Tomasz Turczynowicz, Marta Lewandowska — za inicjatywę i ciekawy, społecznie wykonany projekt ochrony i wykorzystania dla celów rekreacyjno-dydaktycznych obiektów zabytkowych budownictwa drewnianego w rejonie Bieszczad w pracy pt. *Studencka wioska skansenowska w Łopience*, wykonanej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w 1975 r.;

— wyróżnienie mgr inż. arch. Marii Książek za podjęcie zagadnienia połączenia zabytkowej zabudowy z nowoczesnym programem przestrzennym w pracy pt. *Zagospodarowanie przestrzenne Wąchocka jako bazy turystycznej*, wykonanej w Instytucie Podstaw Rozwoju Architektury Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem prof. dr. Jana Zachwatowicza w 1974 r.;

— wyróżnienie mgr. Andrzejowi Pniewskiemu za interesujący projekt adaptacji obiektu zabytkowego dla potrzeb wystawienniczych w pracy pt. *Galeria „EL” w Elblągu*, wykonanej na Wydziale Projektowania Plastycznego Pań-

stwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku w 1972 r. pod kierunkiem doc. mgr. inż. arch. Ryszarda Semka;

— wyróżnienie mgr. inż. arch. Marianowi Kubiakowskiemu za podjęcie tematyki budownictwa nowoczesnego wraz z adaptacją zabytku na potrzeby muzealne w pracy magisterskiej pt. *Projekt Muzeum Techniki Zagłębia Staropolskiego*, wykonanej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem prof. dr. Jerzego Hryniewieckiego w 1974 r.

W dziale prac popularnonaukowych — nagrodę dr. Jerzemu Głosikowi za wzorową publikację w zakresie popularyzacji ochrony zabytków archeologicznych, dostarczającą cennych wskazówek amatorom i przypadkowym odkrywcom, pt. *Pościg za skarbami*, LSW, Warszawa 1974;

— nagrodę zespołowi w składzie: mgr Marian Kornecki, mgr Bogusław Krasnowolski, mgr Aleksandra Kydryńska, mgr Maria Majka, dr Hanna Pieńkowska, mgr Janusz Smólski, mgr Genowefa Zań — za wzorcowe opracowanie popularnego przewodnika po zabytkach architektury, w atrakcyjnym i czytelnym układzie graficznym, pt. *Zabytki na trasach turystycznych województwa krakowskiego*, WOIT, Kraków 1974;

— nagrodę dr Hannie Pieńkowskiej za wnikliwe, wychodzące poza ramy województwa krakowskiego opracowanie zagadnień ochrony zabytków, dostarczające cennych informacji historycznych i praktycznych w publikacji pt. *Problemy ochrony zabytków województwa krakowskiego*, WOIT, Kraków 1974;

— wyróżnienie mgr. Tomaszowi Juraszowi za książkę pt. *Zamki i ich tajemnice*, „Iskry”, Warszawa 1972, popularyzującą w interesujący sposób wybrane przykłady polskiej architektury obronnej;

— wyróżnienie mgr Annie Mosiewicz za popularyzację ochrony zabytków etnograficznych w publikacji pt. *Chrońmy zabytki etnograficzne województwa koszalińskiego*, WKZ, Koszalin 1972;

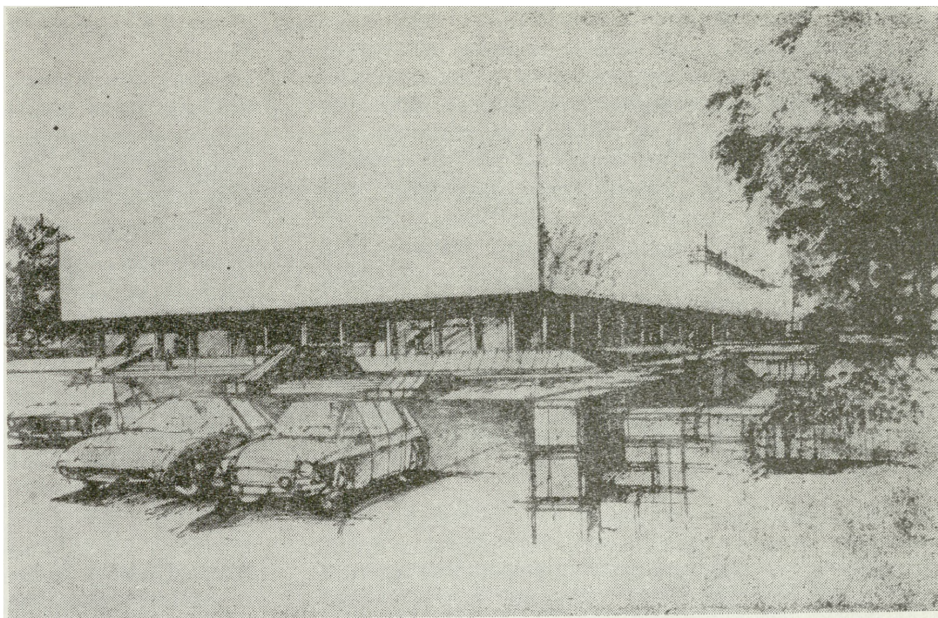
— wyróżnienie mgr. Januszowi Podgórskiemu za popularyzację ochrony zabytków archeologicznych w publikacji pt. *Chrońmy zabytki archeologiczne województwa gdańskiego*, Muzeum Archeologiczne, Gdańsk 1972;

— wyróżnienie mgr Danucie Ptaszyńskiej za popularyzację zabytków regionu w publikacji pt. *Miejskie mury obronne w województwie koszalińskim*, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, Koszalin 1972;

— wyróżnienie mgr Kamili Wróblewskiej za wyczerpujące opracowanie popularne mało znanego a cennego malarstwa regionu Warmii

3. Muzeum Techniki Zagłębia Staropolskiego.
Pawilon wystawowy

3. The Technical Museum of the Staropolskie District. An exhibition pavilion

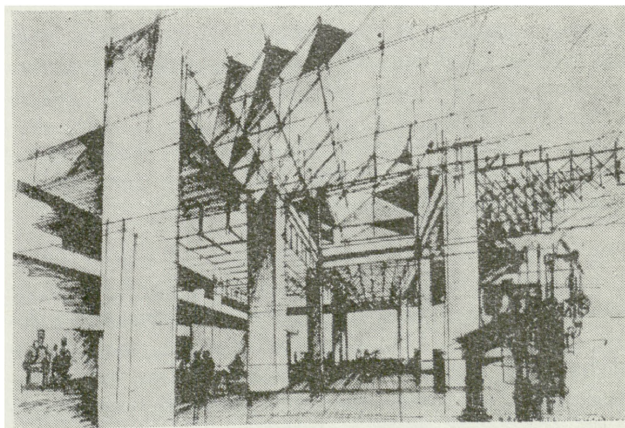
i Mazur w pracy przygotowanej do druku przez wydawnictwo „Pojezierze” a napisanej w latach 1973—1974.

W dziale nagrodzonych prac projektowych zasługuje na uwagę *Studium urbanistyczno-konserwatorskie Czerska*, wykonane na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie. Opracowano go na podstawie programu aktywizacji turystyczno-rekreacyjnej Czerska, przygotowanego w Warszawskim Urzędzie Wojewódzkim przez mgr. inż. arch. Kazimierza Arciszewskiego i mgr. inż. arch. Jerzego Katkiewicza.

Program rewaloryzacji Czerska jako ośrodka kultury, turystyki i wypoczynku dla mieszkańców Warszawy i województwa warszawskiego podjęto z inicjatywy premiera Piotra Jaroszewicza. Zespół projektantów jako ideę przewodnią studium rewaloryzacji przyjął maksymalne zachowanie i wydobycie walorów przestrzenno-krajobrazowych Czerska. Ochroną objęto krajobraz — od stoku skarpy poczynając poprzez dolinę Wisły aż po horyzont widokowy z terasy czerskiej. Na obszarze terasy zachowano istniejący już układ planu miasteczka wraz z drzewostanem. Uszanowano także istniejący gabaryt zabudowy — 1- lub 2-kondygnacyjne budynki. W blokach przyrynkowych nadano całej zabudowie charakter zwarty, kierując się rytmem wynikającym z rozmiarów działki miejskiej.

Aby uchronić miasto w przyszłości od spontanicznego budownictwa w tzw. stylu podwarszawskim, podjęto decyzję zaprojektowania od jednego rzutu nowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej w znacznej części miasta na bazie już istniejącej, wpływając równocześnie na charakter jednolity wnętrz urbanistycznych. Studium podzielono na trzy części: I. Materia-

ły, II. Studia, III. Opracowania projektowe. W części pierwszej omówiono Czersk średniowieczny, przedstawiono wyniki eksploracji archeologicznych z uwzględnieniem wykopów prowadzonych przez Instytut Kultury Materialnej PAN w latach 1961—1969, wykreślono mapę glebowo-bonitacyjną i dokonano oceny terenów dla planów zagospodarowania. Na część drugą złożyły się: badania ankietowe, zagadnienia liczby ludności, wieku i zawodów, struktura zabudowy, użytkowanie obiektów budowlanych, wysokość zabudowy, konstrukcje budynków, ich stan techniczny, ujęcia fotograficzne, zagadnienie rejonu, komunikacji oraz zasadniczy podział i wartości gospodarcze terenu. Ujęto strefy chronione i elementy istniejącego już układu przestrzennego, określono

4. Muzeum Techniki Zagłębia Staropolskiego. Widok wnętrza pawilonu wystawowego (zdjęcia w artykule J. Szandomirski)

4. The Technical Museum of the Staropolskie District. General view of the exhibition hall interior

wartości przestrzenne i wydobyto elementy charakterystyczne. W części trzeciej przedstawiono opracowania projektowe, a mianowicie: plan zagospodarowania przestrzennego (1 : 10 000), komunikacja (1 : 5000), dyspozycja zabudowy (1 : 2000), etapowanie (1 : 2000), rynek-pierzeje (1 : 200), rynek-rzuty parterów (1 : 500), budynki mieszkalne (1 : 200), system mieszkań (1 : 200), hotel kategorii I — zajazd (1 : 200), sport (1 : 200), 1 : 1500), port (1 : 200, 1 : 1500).

Na szersze omówienie — z uwagi na ginące w szybkim tempie zabytkowe budownictwo drewniane — zasługuje również projekt utworzenia studenckiej wioski skansenowskiej w Łopience.

Autorzy projektu wzięli jako punkt wyjścia Uchwałę nr XVI/42/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie w sprawie utworzenia wschodnio-beskidzkiego obszaru chronionego krajobrazu. Paragraf 5 te same uchwały brzmi: „Zobowiązuje się wojewódzkiego konserwatora zabytków do otoczenia specjalną pieczę istniejących na terenie wschodnio-beskidzkiego krajobrazu zabytków stanowiących relikty regionalnej sztuki i folkloru, a zarazem charakterystyczny komponent miejscowego krajobrazu. Jedną z form tej pieczy winno być utworzenie „Bieszczadzkiego Skansenu” z filiami w terenie w postaci oryginalnych zabytków”.

Autorzy cytują także zalecenia Konferencji Ogólnej UNESCO z listopada 1968 r. Punkt 11 zaleceń brzmi: „Wartościowe budowle i inne zabytki, które zostały przeniesione w celu ich ocalenia przed zniszczeniem przez roboty publiczne lub prywatne powinny być umieszczone w krajobrazie, który by przypominał ich pierwotną lokalizację i dawałby im naturalne zaplecze historyczne lub artystyczne podobne do poprzedniego”. Wreszcie cytat z Ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach art. 3 pkt 1 brzmi: „Celem ochrony dóbr kultury jest ich zachowanie, należyte utrzymanie oraz społeczne celowe wykorzystanie i udostępnienie dla celów naukowych, dydaktycznych i wychowawczych, tak aby służyły nauce oraz popularyzacji wiedzy i sztuki, stanowiły trwałe elementy rozwoju kultury narodowej i były czynnym składnikiem życia współczesnego społeczeństwa socjalistycznego”.

Dla Łopienki, nie zamieszkałej od czasu ostatniej wojny doliny, proponuje się funkcję bazy turystyki kwalifikowanej. Przewidywane funkcje specjalne — to: administracyjna, sanitarno-lekarska, warsztatowa, magazynowa, przeciwpożarowa; budynki dla tych funkcji — dzwonnica, spichlerz, stodoła, kuźnia.

Autorzy projektu, ze względu na walory przyrodnicze rejonu Łopienki, umieszczają go w kryteriach odnoszących się do parku krajobrazowego. Stąd widzą celowość włączenia aneksu

„Łopienka” do obszaru objętego statutem parku.

Projekt zilustrowany jest 18 planszami, np. plansza nr 3 zawiera sylwety zabytków budownictwa drewnianego, proponowanych do przeniesienia do Łopienki. Plansza nr 4 przedstawia warunki lokalne założenia wioski, następną — rzeźbę terenu, program, dyspozycję, komunikację zewnętrzną i wewnętrzną, plansza nr 6 — sieć istniejących i projektowanych studenckich baz turystycznych w Bieszczadach. Plansza nr 7 zawiera plan zagospodarowania Łopienki (1 : 500) oraz schemat planu zagospodarowania turystycznego regionu Łopienki (1 : 2500). Wykreślono drogi turystyczne i krajobrazowe, park krajobrazowy, stoki narciarskie, usługi turystyczne, główne ośrodki turystyki masowej, trasy — szlaki piesze, konne i narciarskie. Na planszy nr 9 pt. Studium krajobrazowe Doliny Łopienki wyznaczono park krajobrazowy, południowo-wschodni aneks parku krajobrazowego „Łopienka”, tereny zjazdowe, treningowe z wyciągiem, drogi masowego ruchu turystycznego, drogi kołowe, dojazdowe, parkingi, drogi piesze, szlaki, rezerwat starodrzewu jodłowego, las bukowo-jodłowy, samosiej olchy szarej, halizny, polany, granice terenów o szczególnych walorach krajobrazowych, teren zabudowy studenckiej wioski skansenowskiej, teren dopuszczalnej zabudowy obiektów turystyki kwalifikowanej, płaszczyzny i ciągi widokowe, istniejące i proponowane akcenty architektoniczne (1 : 5000).

Są plansze zawierające rzuty i projekty adaptacji obiektu drewnianego przeniesionego z Chmiela, chałupy z Michniowca (nr 11—16). Najciekawsza jest plansza nr 18, która przedstawia konkretne przeznaczenie obiektów na cele społeczności całej wioski studenckiej. Cerkiew w Hańczowej pomieści salę wystaw, plener rysunku i malarstwa, ekspozycje fotografii, rzeźby i form przestrzennych; ruiny cerkwi w Łopience będą służyć jako punkt muzealny — stała wystawa kamiennej rzeźby regionu (jedynie prezbiterium będzie nakryte dachem); cerkiew z Serednicy ma służyć jako sala widowiskowa, teatralna, zespołów muzycznych, przesłuchania płyt i projekcji filmów; cerkiew ze Żłobka przewiduje się jako miejsce plenerowe studentów uczelni muzycznych bez zmian we wnętrzu.

Konkurs, pomyślany jako pewnego rodzaju zachęta dla wszystkich podejmujących problematykę konserwatorsko-muzealną, zdał niewątpliwie egzamin. Należy się spodziewać, że w latach następnych przyniesie w tym zakresie wiele ciekawych rozwiązań twórczych, co jest niezbędne dla żywotności idei ochrony zabytków, jak i rozwoju muzealnictwa w Polsce.

mgr Marian Paździor
Ministerstwo Kultury i Sztuki
Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków
w Warszawie

A COMPETITION FOR THE BEST TREATISE IN THE FIELD OF HISTORICAL MONUMENTS PROTECTION AND MUSEOLOGY

In June, 1975, the Board of Museums and Protection of Historical Monuments of the Ministry of Culture and Arts organized a competition for the best Master's thesis, doctor's thesis, scientific and popular science articles, all of them dealing with historical monuments protection and museology. A number of institutions entered for the competition:

scientific-research institutes, museums, high schools and other concerned. The purpose of the competition was to make these topics popular among students and young scientists and also to encourage them to specialize in this field. The jury took into consideration treatises on town planning, development planning revalorization of old urban and rural settings, articles on adaptation of monuments of architecture to recent needs, on display equipment, furnishings and interior decorations in museums, on revalorization of ancient parks and gardens scientific and popular science treatises related to the subject of monuments protection and museology.

The total number of papers received equalled 77, among which there were 46 scientific descriptions, 14 designs and 17 popular science articles. Within the category of scientific papers the jury awarded Dr. Jerzy Frycz for his book entitled „Restoration and Conservation of Architectural Monuments in Poland 1795—1918”, published by PWN, Warsaw, 1975 and dealing with the beginnings of historical monuments

protection in Poland. Besides Dr. Henryk Kondziela was awarded for his book entitled „The Old Town in Poznań” (Poznań, 1971) and authors collective; eng. H. Jaworski. Dr. J. Popławska and M. of Art, W. Bald, were awarded for application of new methods in the field of delimiting historical monuments protection areas.

Within the category of designs the jury awarded the prizes, among others, to Master of Art, Bożena Chmiel, for the design of preserving 19th century buildings historical values of works of Warsaw's modernization, M. of Art A. Chylak and Ass. Prof. Dr. T. Zarębska, for a model study of revalorization of the Town of Kalisz and others.

Within the category of popular science papers first prize was awarded to Dr. Jerzy Głosik for his book entitled „Pursuit of Treasures”, which deals with the protection of archeological monuments. Second prize was awarded to the group of seven people for a nicely illustrated guidebook, „Historical Monuments on Tourist Routes in Cracow Voivodship”, WOIT, Cracow, 1974. In the present article the author pays his close attention to the paper entitled „A Study of Town-Planning and Restoration of Czersk”. It presents the project of restoration of the Castle and the Old Town of Czersk as a centre of culture, tourism and recreation.